

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I.

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LIV. Ч. 93. Нью Йорк і Джерзі Сіті, субота, 11. травня 1946.

No. 93. New York and Jersey City, Saturday, May 11, 1946. Vol. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.
П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.Тел. „Свободи”: BErgen 4-0237—4-0807
Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016THREE CENTS in the United States of America.
FIVE CENTS elsewhere.

НАДІЮТЬСЯ РАДИКАЛЬНИХ КРОКІВ УРЯДУ В СПРАВІ СТРАЙКІВ

Вугільний страйк відбивається на життю цілого краю. Щодо цього немає двох думок, як зважити, що через брак вугілля спиняють продукцію такі фабрики як Форда чи Крайслера, а залізниці обмежують рух навіть і на 50%. Чим це все закінчиться, годі заповісти. Та з Білого Дому заповідають, що президент Труман починає ставати „войовничим” і готов проголосити вугільний страйк „страйком проти уряду”, а теж братись за його поладу, поминаючи Джана Л. Луїса, голову Юнайтед Майн Воркерс. Теж у сенаті готуються до протистрайкового закону, який, як кажуть, може бути тепер ухвалений в далеко острійшій формі, як це було передше.

АМЕРИКАНСЬКА МАТИ НА 1946-РІК

Є нею миссис Емма Клерісса Кліметн з Луїзвил, Кентоки. Це нігерка, внучка нігра-невільника. Сама покінчила Ливингстон Коледж в Керолайні і посилала до нього всіх своїх семеро дітей. Усі ті діти, сини і дочки, покінчивши високі школи вибились високо у різних ділянках. Усі працюють далі з матерю над піднесенням нігурської раси на вищий культурний ступінь. Як Клімент дізналась, що її вибрано американською матір'ю на 1946 рік, заявила, що це велика честь для нігурської раси, її родини й її церкви.

СТАРИННА УКРАЇНСЬКА ПЛАЩЕНИЦЯ.

В Оберстдорф, в Баварії, під американською окупацією, знайшов о. М. Федорович, ЧСВВ, в хаті німецького священника плащеницю, що є рідкою українською пам'яткою з 13. століття. Знайшов її цей священник в 1917 році у болоті в українському селі на Буковині біля розбитої старої церковці. Тоді він був там вояком. Сховав її, а вернувши до Баварії вичистив і обрав в дорогі рами. Потім він став священником і саме у його хаті побачив о. Федорович цю дорогоцінну пам'ятку.

БУВ „НЕБАЖАНИЙ”.

А. Алілуєва, дочка особистого приятеля Сталіна, пише у своїх спогадах, що за царських часів Сталіна не взяли до армії, бо влада гадала, що він був би там „небажаним”. Що то сказали тепер народи, що стогнуть під Сталіном, якби так могли висказати свободну свою думку, чи бажають собі Сталіна? І що то скаже історія, як зрахає мільони трупів і „осаги” сталінського режиму?

ТРОЦЬКИЙ ПРО СТАЛІНА.

Вийшла книжка про Сталіна, написана Л. Троцьким, що то його обсервував зблизька довгі літа. Троцький пише, що Сталін від вчасної молодости дуже хотів стати популярним, але всі його прикмети були такі, що робили його радше непопулярним. У нього не було ніякого особистого чару. Та тому, що він не міг досягнути популярності простим шляхом, він пустився на злодійський. Сталін, каже Троцький, є зловбий і ніколи не забуває найменшої урази. Навпаки, весь час пам'ятає, що ту уразу треба цимстити. Писання Сталіна, каже Троцький, це ніщо інше, а тільки передання думок Леніна. Він, каже Троцький, не був ніколи трибуном, ні стратегом, ні провідником бунту, а тільки бюрократом революції. До Центрального Комітету дістався через кооптацію, або „задніми дверми”. Революції Леніна він не розумів, а приступив до революційного „воза” Леніна аж тоді, як більшість партії пережилась на бік Леніна. Звернувши на нього увагу доперва Ленін і підніс його догори за його впертість, постійність, безоглядність, які то черти показались пізніше цілком шкідливими. Тому саме Ленін перед смертю зірвав з Сталіном, а навіть був готовий виступити проти нього отверто. Таке оповідають ті, що були з Леніном при його смерті. Троцький називає Сталіна „над-Нероном” і „над-Борджією”, приписуючи йому найбільші в світі злочини, які колинебудь були.

КОРНІЙЧУК ПРОТИ ВАТИКАНУ

Олександр Корнійчук, що в Соведах то вириває то пропадає, написав статтю п. н. „Чому хвилюється Ватикан?”, яку передали У. Ш. Вісті. В цій статті є між іншим таке:

„Папа проливає сльози в енцикліці над долею возз'єднання народу Закарпатської України в єдиній українській державі, бо радянська влада висушила сльози народу Закарпатської України, принесла йому волю, щастя, навіки звільнила його від іноземних загарбників, перетворила його на господаря власної землі”.

Нема то як большевицькі плазуни і брехуни!

БИРНСОВИ ТЯЖКО ДІЙТИ З МОЛОТОВОМ ДО ПОРОЗУМІННЯ

УКРАЇНСЬКІ ГАЗЕТИ НА СКИТАЛЬЩИНІ.

В Німеччині під американською владою виходять тепер такі часописи:

Тижневик „Християнський Шлях”, видаваний греко-кат. парохією в українському таборі Карльсфельд біля Мінхену. Містить статті на актуальні теми д-ра С. Барана. Між іншим помістив гарний опис інавгурації Греко-кат. Духовної Семінарії біля Мінхену, якої ректором є о. д-р Василь Лаба. Є теж там вірш д-ра О. Грицяя. Часопис „Христос Наша Сила” видає Апостольська Візитатура греко-кат. Церкви в Німеччині, а ціль його: поглиблення релігійного життя серед скитальців. Два рази тижнево виходить „Наше Життя” в Аугсбургу, з літературним додатком під неділю і з ціллю: Внести в наші ряди віру в нашу правду і любов українця до України. Добре редаговане „Слово” виходить в Регенсбургу. Є там цікавий опис конференції українських мистецтвознавців при Українській Вільній Академії Наук. Конференція, що відбулась в Ульмі 3 і 4 квітня мала на меті: об'єднати науковців, що працюють у всіх галузях мистецтва, літератури, пластики, театру, музики, співу і кіна. Це четверта група при Українській Вільній Академії. Крім неї ще є групи: передісторії й ранньої історії, історії і теорії літератури та мовознавства. На конференції виступили реферати: проф. П. Курінний, проф. Державін, д-р В. Січинський, д-р А. Білецький, проф. Ол. Повстенко, проф. Д. Горняткевич і дир. В. Блавацький. Часопис „Час” виходить в Фюрт біля Нюрнбергу. Є там статті д-ра Зенона Кузеля, Д. Горняткевича, В. Петрова. В Новім Ульмі виходять „Українські Вісті”. У ній є стаття про конференцію українських редакторів в американській зоні, що створили „Союз Української Демократичної Преси”. Ціль часопису: поставити на належній висоті друковане слово та стати в обороні української справи, рішуче й безжалісно боротися з всякими деструктивними чинниками та викривати їх шкідливу роботу. Часопис „Неділя” виходить у Швайнфурті. Так є, що ті газети мають служити потребам того осередку, де вони виходять. Поваж цей осередок їх не вільно висилати.

Як кореспонденти запитали президента Трумана, чи конференцію міністрів закордонних справ Чотирьох Потуг, що відбувається у Парижі, можна назвати „наглядним провалом”, то президент заявив, що на це може відповісти секретар стейту Бірнс. Знов Бірнс ствердив у Парижі, що він далі не погоджується з Молотовом щодо ведення миротвірної конференції. Совети тепер настають, щоби всі важні справи були спершу обговорені й вирішені Чотирма Потугами, та щоб доперва потім закликати представників 17 інших держав і так відбути конференцію 15. червня, як це запропонував Бірнс. Та Злучені Держави є за те, щоб всі справи були обговорювані на конференції представників 21 держав, бо в той спосіб буде можна краще висондувати, яка є світова думка.

„НАЙВИЗНАЧНІШІ ЖІНКИ” В УКРАЇНІ.

Про них пише „Радянська Україна”. В українському „парламенті” має бути 97 жінок, а у Верховній Раді СРСР 39. Найвизначніші з Західної України такі: Ганна Петрище, Олександра Пастушина, Ганна Гоголь, Уляна Єфимчук-Дячук, Катерина Коваленко, Параска Васюта. Вони, як звідомляє большевицька пропаганда, заслужили високого довіря і обрані депутатами Верховної Ради СРСР. „Радянські жінки”, пише та пропаганда, „виховані большевицькою партією і окрілені батьківським піклуванням товариша Стадіна”.

„РАДЯНСЬКА БУКОВИНА”.

Так називається большевицька газета, що виходить в Чернівцях. Видавана на такий самий лад як „Радянський Львів”, тільки ще бідніша змістом. З неї довідуємося, що ректором Черновецького Університету є якийсь В. Каніболоцький, а професором у ньому якийсь М. Гуля.

СЯК ЧИ ТАК — ТРЕБА ГИНУТИ!

Повернувшись з Польщі Чарлз С. Рорер, що їздив тамтуди з кіними, дарованими польським селянам, які роздавав від імені УНРПА, каже, що життя це найдешевша річ в Європі, а найбільше впадає це в очі в Польщі. Поляки, каже він, що не співпрацюють з росіянами, зникають, так, що слід по них пропадає, а ті, що співпрацюють з ними, живуть у вічному страху, що їх заберуть власне підпілля.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597-7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

„КАТЯ”

„Де моя мама? Де мій тато?” — голосила жалібно й розпучливо співучою українською мовою маленька „Катя”, як описує це Віктор Кравченко, автор книжки „Я вибрав свободу”. Побачив він ту „Катю” несподівано, будучи ще студентом, як прийшов ввечері до хати своїх батьків. І хоч як тепло мати Кравченка приговорювала, що стане „Каті” за добру маму, і хоч всі її в хаті заспокоювали і приголублювали, то вона далі жалібно лебеділа: „Де мамочка, де мій тато, де мій братчик”. А це лебедіння просто серце розривало, душу давило. І наганяло лячні думки на молодого комсомольця. Тому так хотів їх відігнати, чи до голови не припускати.

Однак голос цього лебедіння залишився в його ушах і донині, пише Кравченко. Знов думки, що тоді йому пхались у голову, як він зачав розуміти причину трагедії маленької „Каті”, що її забрала з вулиці його сестра та яку прийнято в його хаті за свою, були тими першими, з яких зродилось пізніше в Америці остаточне рішення покинути советську місію в Вашингтоні й Соедінити та „вибрати свободу”, щоби мати змогу описати пекло в Соедінити. Так він і зробив, а при тому не забув і за „Катю” і за те її лебедіння, як розповідала, як чекісти забрали їх з українського села, її батька, маму, сестричку і братчика, та як їх довго везли і їсти не давали та як вона по дорозі загубила батька, матір та сестричку, а потім ще й братчика й опинилась ось так між „безпритульними” чи там „вовченятами”...

Описав Кравченко й те, як він ще й досі чує, як „Катя” навіть тоді, коли вже звикла до його рідні, що обходились з нею як з рідною дитиною, все ще по ночах плакала і крізь сон жалібно

її ніби з докором по українськи говорила: „Та деж ти моя мама? Та деж ти мій папочка?”

* * *

Нагадуємо цю картину згадки цього горічного „Дня Матери”, бо такі образи слід нам мати перед очима, коли хочемо святкувати цей День як добрі люди, як добрі діти. Таких картин нині повно в Україні. Теж і поза нею, де тільки живуть українські вигнанці, виселенці чи скитальці. Всюди є там дрібні сироти, такі „Каті”, що ще лебедять українською мовою, питаючи за батьком чи матю.

Чи не вратуватиб нам хоч тих з них, що їх можемо вратувати? Чи не заступити нам тим сиротам втрачених і помордованих лютих ворогом батьків і матерей?

Подумаймо про це у „День Матери”. А роздумавши над тим, може знайдеться яка родина, що згодиться прийняти до себе якусь сироту, як прийняли до себе Кравченки „Катю”.

Та у всякому випадку памятаймо, що як будемо веселитись, то не маємо забути за сироти. От, наприклад, у Нью Йорку справляє жіноцтво велику забаву згадки „Дня Матери” в однім з найкращих готелів. Це буде така забава, з якої цілком певно буде й справді великий дохід на спровадження українських сиріт до Америки. Тому саме на такій забаві треба бути як не особисто, то з надісланою жертвою! А що подібні підприємства влаштовуються чи будуть влаштовуватись і по інших наших громадах, то всюди їх треба однаково добре поперти. А коли мова про „День Матери”, то ще додамо, що де цей день ратує якусь сироту без матери, то там є він днем достойним того чи не найбільшого слова, яким є слово „Мати”.

О. Безіменний.

СТРАДНА МАТИ

Тихо і непривітно у вдовиній хаті. На святково застеленим столі в темнім світлі воскової свічки парують різдвяні страви. Запахною хмарою підноситься пара. Сірим покривалом накриває вона образи і в сірім мерехтінні лампадки витає вгорі. Надворі голонним вовком завиває вітер, то гнівню вдаряє в спорохнявілі від старости двері, снігом стукає в шиби, то раптом стихає, змінюючись в приймні мелодійні переливи, то знов зривається з передньою силою.

В хаті перед іконами на колінах стоїть старенька вдова і тихо шепче слова молитви.

Чогож вона така сумна? Чого не висихають від сліз її змучені очі? Аджеж не радити їй, згадуючи на самоті, що мала дітей, та лиха доля скривдила її: пішли сини і не вернулись, лишили її на старості літ самотньою.

— „Господи, помилуй, огради і заступи мене грішну, — шепоче тихо змарнілими губами, — не карай мене так тяжко, зглянься надімною, спаси і сохрани ласкою своєю раба твого, вояка Юрія”.

Стогін...

Що це за стогін?

О, ні, то не стогін, то плач зраненого материнського серця без

сліз — слюзи вже давно вона вилила в довгі, безсонні, осінні ночі.

— „Господи Всемогутній, зглянься надімною, — шепоче стара мати, благально простягаючи руки.

Парують різдвяні страви, нікому їх їсти.

Крізь сіру пелену пари вириваються мовчазні постаті Святих на образах, що байдужними поглядами дивились на неї.

О, що вона бачить? Що то таке?

Слюзи заливають змучені очі. До неї всміхається дитяче лице з непокірно розкуйдовженим кучерявим волоссям на голові, лице наймолодшого сина Юрія.

— „То ти, сину... Сину!”

Слюзи заливають її очі.

— „О, чому ще ті слюзи... Сину!...”

Зривається мати і підходить ближче.

— „Сину, де ти?”

О, то не він, то Миколай Чудотворець з мітрою на голові всміхається до неї.

Надворі люто віє вітер.

Ветсь пара попід стелею.

— „Христос Рождається, сину!” — шепоче тихо стара мати.

Тиша... Люто віє вітер, грюкає довірками. Срібним дзвінком в хатній тиші дзвенить материнський плач.

— „Сину, де ти? Озовися!”

Гу-у! завиває вітер, грюкає віконницями, стукає крижинами в вікна.

Тривожиться материнське серце, але всетаки в її душі десь так глибоко тліє іскра надії. А може він ще вернеться?

Люто завиває вітер, буйними поривами пестить обшарпану вдовину хату.

— „А може ще повернеться”, — шепоче стара.

...Ось вириває у її уяві гаряче літо, липнєве сонце пече так нестерпно, безжалісно. По закуренних вулицях села маршкують сірі вояцькі кольони.

— „А може і Юрій тут?”

Напружує зір знедолена ненька, заплаканими очима пробігає по сірих постатях вояків.

В очі падає її дитяча постать вояка, що гордо піднявши голову, маршує вперед кольони. Вдивляється пильно стара ненька.

— „Юрку, то ти? Почекай-же хоч на хвилину. Куди-ж ти, сину?”

Пішов далі, лиш тільки помав хустиною та засміявся так жалібно.

Пішли вони, пішов і він, пішов в далеку путь. Ось вже зникли геть далеко, лиш хмара куряви на обрії нагадує їй, де пішов він, син Юрій. Пішов і не вернувся.

— „А може, ще вернеться?”

— „Щасти вам, Боже, орлята сисокрили!”

Гу-у! — стукає одвірами вітер, бетсья об шибки крижинами.

— „Хто там?”

Тиша...

Крається материнське серце.

— „Господи, помилуй мене грішну, не карай так тяжко”, — шепоче страдна мати.

— „Холонуть на столі різдвяні страви, догоряє свічка...

Плач... То не плач, а стогін зраненої материнської душі срібною струною дзвенить в хатній тиші. По змарнілому лиці страдної матери з її виплаканих очей котяться слюзи.

Кап... кап...

(„Батьківщина”, Ріміні).

**МИРОН
ЛИТВИН
і СИН**

УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ

Обслуга щира і чесна

801 Springfield Avenue,

IRVINGTON, N. J.

Phone: ESsex 3-9090

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

заряджує погребам по ціні так низькій як \$150.

ОБСЛУГА НАКРАША

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 East 5th St.,

NEW YORK CITY

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: GRamercy 7-7661.

НЕ ВИДАВАЙТЕ ЗАБАГАТО

Завжди ШАДІТЬ дешо

з вашого забезпечення.

Ми уладжуємо прекрасний ЦІЛИЙ ПОХОРОН за \$150.00

У випадку смутку в родині клієнта:

KAIN MORTUARIES, INC.

Найбільший український

погребовий зарядчик

в Америці

S. KANAI KAIN, Pres.

433 STATE STREET,

PERTH AMBOY, N. J.

Phone PE 4-4646

— or —

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

86 ELIZABETH AVENUE,

NEWARK, N. J.

Phone Bielow 3-6762

ELIZABETH, N. J.

225 WEST JERSEY STREET

Phone: EL 2-3611